

A PIROSKA, A FARKASOK ÉS A COBRA

Minden elmesélt és elmesélhető történet néhány - ősrégi - történetre megy vissza. Ahogy minden könyv néhány alapműre, és a számtalan recept is alig egy-kettő "ősreceptre". ("... a szakácskönyvet ismerem, és tudom, hogy több mint húszezerféle tésztát sütnek. De ha jól megnézem, kitűnik, hogy ennyi nincs. Legfeljebb százhusz. A többi csak arányokban vagy töltelékben vagy formában különbözik. Mikor még jobban odafigyeltem, láttam, hogy alapanyag szerint százhusz tésztáról szó sem lehet. Megszámoltam, nem volt több, mint huszonhat. Még ez is sok. Még elemibb alapra tértem, s akkor kitűnt, hogy nincs több, csak hét." Hamvas Béla: Karnevál II. kötet 491.)

A Cobra című amerikai film történetének előképe, archetípusa a Piroska és a farkas. ("Találkozik az erdőben Piroska és a farkas. A farkas megeszi Piroskát. Itt a vége, fuss el véle. Parancsol? Valóban, ez a mese nem a hosszával tűnik ki. Hanem a szépségével. A ráció szépségével." Incze Zsolt: Jozef K. utolsó monológja - Palócföld 1987/6) Piroska és a farkas mellett azonban van még egy fontos szereplője a történetnek, illetve a történet egyes - a humanitárius világrend érdekében - továbbfejlesztett változatainak: a vadász. A filmben ezt a funkciót Cobra, a címszereplő látja el, akit Sylvester Stallone alakít. Cobra, a nagyvárosi hekus éppen ugyanolyan fanatikus, mint a "Halál kaszásai" elnevezést viselő, megnövekedett szabadidejükben mészárlással foglalkozó csapat tagjai. De Cobra a "jó ügy", a közbiztonság oldalán áll, és ez menti minden tettét. A jelenkori Amerika társadalmának modern szemetese, mai sintére, korszerű pócegödör-tisztítója ő.

Cobra nem különösebben okos. Neki nincs jó dumája. (Ő a szókszavú hős. Kicsit talán gátlásos is. Amikor minden férfi néző már rég a karjaiba zárta volna a hosszú combú, szőke hölgyet, Piroskát, akire a kaszások farkascsapata fenekedik, és aki - láthatóan - majd meggebed a vágyakozástól, bár (félni ő sem fél, a vadászhoz hasonlóan, egyedül csak a mozinéző (hölgyek) szívét markolja a félsz, hiszen tudnivaló, hogy ez a nagy leszámolás éjszakája,) nos akkor Cobra a mordályát tisztogatja egykedvűen. Ebből is kitetszik milyen hidegvérű. A nagy leszámolás aztán mégsem ezen az éjszakán következik el, viszont a vadász bácsi és Piroska egymásra talál végül, igaz, csak miután a mordály már pengén ragyog. Mégis van Cobrában, még egy bölcsészhallgató számára is valami irigylésre méltó. De nézzük, hogy mit is kell tennünk, hogy hasonlatosak lehessünk ehhez a remek férfiúhoz. A recept egyszerű, könnyen követhető.

Először is végy egy régi autót, amely egy tank és egy szuperszónikus repülő ötvözetű legyen (1967-es amerikai modell). Légy agresszív (ha nincs szabad parkolóhely, csinálj magadnak). A parkolóhelyéről elmozdított autó vezetőjének pedig - magyarázatképpen - tépd le a trikóját, és kapd ki a szájából a cigarettát (így a fiataloknak is hathatós példát mutathatsz az antinikotínista küzdelemre). "Természetes kaját egyél!" (Álmát, vagy mélyhűtött pizzát hidegen, de mindezt kesztyűben fogyasztó higiéniai okokból.) A sokat ugráló főnöknek fogadd el feléd nyújtott békejobbát, majd vágd pofán. (A kezét azért kell megfogni, hogy el ne szaladhasson.) Kedvtelven játszódj el - óvatlan pillanatokban bazári gyermekjátékokkal (ez olyan kisfiús).

A film kapcsán örömmel és bánatnak egyaránt hangot kell, hogy adjak. Örömmel töltött el, hogy két superhatalom megbékélése jegyében végre Cobra is helyes útra tért, bár korábbi tettei fölötti megbánásának nem mutatta

jelét, és orosz kolhozparasztok helyett - nem avatkozván más országok belügyeibe - immár csak közveszélyes amerikai hentesekkel bánik el nem éppen kesztyűs kézzel, jóllehet - mint arra már az előzőekben tettem utalást - kesztyűjétől egy pillanatra sem válik meg, kínosan ügyelvén arra, hogy a keze mindig tiszta maradjon. (Ime, egy újabb követésre méltó tulajdonság.) Cobra olyan hidegvérrel, szakmai felkészültséggel, műszerezettséggel munkálkodik, mint egy magánklinika operáló orvosa. Egyedül az asszisztencia tekintetében marad el még egy vidéki magyar kórház műtőorvosától is, ugyanis teljesen egyedül dolgozik. (Nem tolja a piszkos munkát másra!) Piroska csak azt a Ford kisteherert vezeti, amelynek a platóján állva lövi miszlikbe a sportszerűen csak fogukat, és nem a pisztolyukat csattogtató üldözőket Cobra. (Szerencséjére nincs vele Birizdó őrzető kocsi-parancsnoki minőségben, aki - ha ott lenne - ellentmondást nem tűrő hangon ordítana hátra Piroska mellől: Menetközben vagy ülve maradsz a seggeden kispajtás, vagy én hajítalak le, még mielőtt lepottyansz!)

Nem örülök viszont, mert láttam a jövőt. Na nem arra gondolok, hogy a bűnözés esetleg hová fog kulminálni nálunk is, hogy esetleg meg fog nőni az indokolatlanul elkövetett erőszakos, élet elleni bűncselekmények száma - a fejlődés, a társadalmi haladás eme tendenciáját ugyanis már most regisztrálni vélem néhány apró mozzanattól -, hanem arra gondolok, hogy lassan már nyakunkon az az idő, amikor a horrorfilmek után a fejlett kohászatot is importálni fogjuk, azaz az automatizált vaskohót, amelyben - mint a film utolsó, legizgalmasabb képsoraiban láthattuk - az egész munkafolyamat elvégzéséhez elég lesz egyetlen(!) ember. Elképzelni is szörnyű, hogy pl. csak Dunaújvárosban hány ezer munkanélküli lesz ezáltal. Persze lehet, hogy addigra a munkanélküli tömegeket ("Munkát, kenyeret!") majd ott is felszívja a szervezett bűnözés, a (mainál is szervezettebb) rendőrség, és a kézifegyvergyártás. (Legalább abból sem szorulunk majd behozatalra.)

Szimpatikus volt Cobra humora. Csak semmi elsőprő jópofájúskodás, semmi fergeteges röhögtetés. ("Ritka ronda ember - mondja egyszer Cobra, ez az egyébként gyermeki lélek. - Persze, hiszen fordítva nézed a képet" - mondja erre társa.) De Piroska szívébe is egy kedves poénnal lopta be magát Cobra. ötperces filmbeli hallgatás után, amikor a hölgy már egy egész üveg paradicsomszószt rálocsol a tál szalmakrumplijára, csak hogy valamivel végre magára vonja hősünk figyelmét, az megjegyezte: "Csónakázni fognak a krumplik" - és hozzá egy félszeg, fiús félmosoly. Hát nem ennivaló?!

Terjedelmi okokból nem foglalkozhatom most a jelenet szimbólikus jelentésének részletesebb elemzésével. Legyen elég annyi, hogy a töméntelen paradicsompürével a rendező egyúttal - mesteri módon - a későbbi nagy vérfürdőt is előlegezi. Remekül illeszkedik ebbe a szimbólumrendszerbe, jelképileg ezzel teljesen egynemű Cobra - látszólag közhelyes - megjegyzése is, a csónakázással.

Cobra egyébként valóságos eposzi hős abban a tekintetben, hogy - hozzá méltóan romlott - ellenfeleivel a halálos végű összezsapások előtt mindig kellemesen eldiskurál. (Csak főnökei és Piroska előtt oly szótlán.) Elmondja, hogy mit tart ellenfeléről, hogy ő ki, és a másakra milyen sors vár. ("Mocskos tetű vagy. Most meg fogsz halni. - De nem léhatsz le. Véd a törvény. - Nálam véget ér a törvény. Lelőlek, mint a veszett kutyát.) Majd tűz. (Épp csak a hexameter sántít.) Más esetben a delikvenst Cobra egy óriási daru óriási kampójára aplikálja fel, olyan szabályosan, mint ahogy az a horgász nagykönyvben meg van írva, csak éppen gilisztával és horoggal. ("A horog hegye ne látszódjon ki a lazán felfűzött gilisztából. A giliszta éljen! és ordítson!") Aztán, az ily módon preparált illetőt megindítja a

kohó kemencéje felé, hogy az csakhamar messze világolva mutasson példát minden rossz embernek, hogy ily sors vár rájuk is, ha nem rázzák magukat gatyába. Nem lehet nem észrevenni azonban, hogy ez a képsor megint csak mélyebb jelentés, mélyebb értelem hordozója. A rendező itt nagyra néző, optimista hittel, amihez csak gratulálni tudunk, a rossz szellem, a kísértő, a gonosz közeljövőben esedékes visszaállítását jósolja meg, visszatranszporálást oda, ahová való, a pokol legmélyebb bugyraiba, ahonnan az az utóbbi időben megint előmerészkedett.

A Cobra című film még archetípusánál, a Piroska és a farkasnál is realistább, azaz véresebb, lévén ott csak három áldozat, a nagymama, Piroska, akiket a gonosz farkas véres húscapatokká, valóságos pörköltbe valóvá szaggat szét, pontosabban akiket bekap, illetve maga a farkas, akit a bátor vadász szitává lő egy géppágyúval, aztán föltranszíroz, akarom mondani, akit oldalba lő és akinek felvágja a hasát, de most minek eufemizáljak, elvégre az állampolgárok nagykorúak. Ezzel szemben a filmben annyi a tetem, mint Chicagóban, a jelentős húsipari központban egy vágóhídon.

A vadász, Cobra végül is helyreállítja, rekonstruálja a megbomlott világrendet, a farkasok elnyerik méltó büntetésüket. Piroska is hál-istennek ép bőrrel megússza a farkaskalandot, egyedül Nagymamát, és a korábbi áldozatokat nem sikerül feltámasztania a vadász bácsinak. De hát Nagymamáért igazán nem kár.

Kiss László